

๑ พล ๑ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

กองบรรณาธิการ

ชีวประวัติโดยย่อ

ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ ที่บ้านถนนอิษฎางค์ กรุงเทพฯ เป็นบุตรเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เบี้ย มาลากุล) และท่านผู้หญิงหญิงเสงี่ยม มาลากุล

พ.ศ. ๒๔๕๓ เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๕๗ ถวายตัวเป็นนักเรียนมหาดเล็กใกล้ชิดพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นนักเรียนเสือป่าด้วยคนหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๖๔ ศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ในสาขาวิชาโบราณคดีตะวันออก (สันสกฤต)

พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมวิชาสันสกฤตจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และศึกษาวิชาครูเพิ่มเติมอีก ๑ ปี

พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้รับปริญญาโททางอักษรศาสตร์จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เมื่อสำเร็จการศึกษาศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล เดินทางกลับมารับราชการในประเทศไทย ในปีนั้นเองท่านได้สมรสกับท่านผู้หญิงคุณหญิงมาลา (ไกรฤกษ์) มาลากุล

ตลอดอายุราชการศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ มาโดยตลอด นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๔ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๒ ในตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

อาจารย์ภาษาไทยคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยมของคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหอวัง ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิบดีกรมสามัญศึกษา ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (๔ สมัย) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (๒ สมัย) อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร (๓ สมัย)

ผลงานริเริ่มด้านการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การก่อตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษากรม วิชาการ กรมการฝึกหัดครู วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และหอวิชาฐานุสรณ์ ซึ่งศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้เป็นผู้ริเริ่มให้มีการสร้างขึ้นภายหลังที่ท่านครบเกษียณอายุราชการแล้ว

ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ควรจะได้ครบเกษียณอายุออกับพระราชทานบำนาญตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ แล้ว แต่เนื่องจากในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้รับราชการอยู่จนกระทั่งครบวาระเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ท่านได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาชริตมงกุฎ เหรียญคุณวุฒิมาลาเข็มศิลปวิทยา และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายจากประเทศเยอรมนี เบลเยียม ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลี นอกจากนี้ท่านยังได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับพระราชทานเข็มครุอาวุโสของคุรุสภา และได้รับพระราชทานปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรด้วย

นอกจากผลงานที่เกี่ยวข้องงานในหน้าที่ราชการแล้ว ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ยังอุทิศตนเพื่อส่วนรวมตลอดมา ที่สำคัญคือการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนมูลนิธิต่างๆ โดยรับภาระเป็นรองประธาน เป็นประธาน และเป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการต่างๆ นับว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในเรื่องการสนับสนุนส่งเสริมทุนการศึกษาแก่เยาวชนคือ

ราชินิมูลนิธิ เป็นมูลนิธิซึ่งสมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชินี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงตั้งโดยไม่กำหนดวาระ ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล เป็นกรรมการรุ่นแรกและปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิ

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งปัจจุบันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธาน และศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล เป็นรองประธานคนที่ ๑ และท่านยังเป็น

ประธานมูลนิธิดำรงราชานุภาพ

ประธานมูลนิธิวิถ์ไกรฤกษ์

ประธานมูลนิธิวิศวานุกิตติวงศ์

นอกจากนี้เมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงมอบหมายให้จัดตั้งมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุลได้รับเลือกให้เป็นประธานมูลนิธิ

ความสนใจเกี่ยวกับงานเขียนและแต่งหนังสือ

เนื่องจากศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้ศึกษาภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นรากของภาษาไทยอย่างเชี่ยวชาญ และเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในวิชาการด้านอักษรศาสตร์อย่างยิ่ง ประกอบกับเมื่อเยาว์วัยท่านเคยถวายนามรับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับงานด้านหนังสือ และพระองค์ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สอนการแต่งโคลงสี่สุภาพพระราชทานอีกด้วยเหล่านี้น่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุลเกิดความสนใจในการเขียนและการแต่งหนังสืออย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับงานด้านการจัดการศึกษาในหน้าที่ราชการประจำของท่าน ผลงานเขียนของท่านมีทั้งร้อยกรอง บทละครและร้อยแก้ว ซึ่งประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับการกับการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยว และเรื่องราวอันเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ ผลงานของท่านโดยมากใช้นาม ม.ล. ปิ่น มาลากุล และนามปากกา ป.ม. ประติสมิต เข้ม หมวกเจ้า ด้วยความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาภาษาไทยท่านจึงได้รับแต่งตั้งเป็น ราชบัณฑิตสาขาวรรณกรรมของราชบัณฑิตยสถาน ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน

ความสนใจในปัจจุบัน

เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๘ ปี นับจาก พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้ทุ่มเทเวลาแทบทั้งหมดให้กับงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์

ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างจริงจัง เนื่องจากท่านเป็นผู้ริเริ่มเสนอให้มีการสร้างหอวิชาวุธานุสรณ์ เนื่องในวาระการฉลองพระบรมราชสมภพครบ ๑๐๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เป็นหอสมุดสำหรับรวบรวมงานพระราชนิพนธ์และสิ่งของต่างๆ เกี่ยวกับพระองค์ที่สมบูรณ์ที่สุด ประการสำคัญศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้พยายามเผยแพร่พระเกียรติคุณด้านอักษรศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยจัดพิมพ์บทพระราชนิพนธ์และเรื่องที่เกี่ยวข้องออกเผยแพร่แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และการจัดนิทรรศการ การจัดฤดูกาลการแสดงละครพระราชนิพนธ์ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าจะจัดการแสดงเป็นประจำทุกปี ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้อุทิศตนและเวลาส่วนใหญ่ ตลอดจนอุทิศทรัพย์สินของท่านเพื่อความสมบูรณ์และความก้าวหน้าของหอวิชาวุธานุสรณ์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นการขยายความรู้ในด้านอักษรศาสตร์ให้กว้างออกไปสู่ประชาชนทั่วไปด้วย ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากหอวิชาวุธานุสรณ์ในปัจจุบันไม่จำกัดเฉพาะนักวิจัยหรือนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของนักเรียนและนักศึกษาทุกระดับการศึกษาที่อาจเข้าไปศึกษาค้นคว้าบทพระราชนิพนธ์ทุกเรื่องโดยสะดวกทั้งจากเอกสารและจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดหมุนเวียนกันไปตลอดปี

ในขณะที่งานหอวิชาวุธานุสรณ์สำเร็จลุล่วงไปอย่างสมบูรณ์ที่สุดสมดังเจตนารมณ์แล้ว ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุลกำลังมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อไปคือ การจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและค่ายหลวงบ้านไร่ ซึ่งเป็นค่ายที่ใช้ฝึกเหล่านักเรียนเสือป่าในสมัยรัชกาลที่ ๖ เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

ปัจจุบันศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ยังคงปฏิบัติงานค้นคว้าเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่อาคารหอวิชาวุธานุสรณ์เป็นประจำทุกวัน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ เลยนอกจากความอึดอึดใจที่ท่านได้มีโอกาสดำเนินงานที่ท่านรักอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเมื่อท่านค้นพบบทพระราชนิพนธ์เรื่องใหม่หรือสำนวนใหม่เช่นเรื่อง *The Resignation of the Bishop* ที่ท่านเขียนเล่าเรื่องย่อ ๆ มอบให้คณะอักษรศาสตร์

ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารอักษรศาสตร์ได้เสนอไว้ต่อจากนี้ ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล มักจะกล่าวอยู่เสมอว่า “พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นได้มาใหม่เสมอ” คงเป็นเพราะท่านที่มีต้นฉบับบทพระราชนิพนธ์สำนวนอื่น ๆ ได้พบเห็นกิจกรรมของหอวิชาวรรณคดีที่ดำเนินไปอย่างจริงจังนั่นเอง จึงมีความศรัทธาที่จะมอบบทพระราชนิพนธ์สำนวนอื่น ๆ ให้เป็นสมบัติของชาติ

ผลงานต่าง ๆ ที่ท่านศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้ริเริ่มและดำเนินงานได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนด้วยดีตลอดมา เนื่องจากทุกคนได้ประจักษ์ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้ริเริ่มขึ้น ล้วนเป็นงานที่ริเริ่มโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ส่วนรวมทั้งสิ้น ผู้ที่เคยมีโอกาสดูงานถึงวิธีปฏิบัติงานของท่านย่อมตระหนักกับ “ความเป็นครู” และความเป็น “ปราชญ์บุคคล” ที่ควรแก่การเคารพยกย่องอย่างแท้จริง ชีวิตประวัติและผลงานของท่านย่อมเป็นแบบอย่างแก่อนุชนทุกวัยในเรื่องของการตั้งใจมุ่งมั่นที่จะสร้างคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม ตลอดจนการยึดมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะปฏิบัติภารกิจใด ๆ ให้สำเร็จด้วยความพากเพียรโดยมิได้หวังผลตอบแทนใด ๆ

ในโอกาสที่ ขพฉ. ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล มีอายุครบ ๘๔ ปี ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ กองบรรณาธิการวารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร และชาวศิลปากรทั้งปวง ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์พร้อมทั้งขอน้อมเกล้าฯ อัญเชิญพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดปกปักรักษาและคุ้มครองท่านให้มีโอกาสบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติอีกเป็นอเนกประการ ☸

ปิ่น มาลากุล, ม.ล. สัมภาษณ์, ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๐.

ศิลปากร, กรม. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. “ศาสตราจารย์ ขพฉ. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล,” ใน ประวัติและผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาไทย, หน้า ๘๖-๘๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๗.